

PO PADCU MOLOTOVA, MALENKOVA, KAGANOVIČA IN ŠEPILOVA

Zgodovinski pomen prevrata v Sovjetski zvezi

**Od tajne policije je prešla oblast na vojsko - Nepreklicni
konec stalinizma - Notranje - in zunanje politične posledice**

Vsi politični krogi na svetu ne razpravljajo te dni o drugem kot o iznenadnem, velikem preokretu, ki se je prejšnji teden izvršil v Sovjetski Rusiji. Vsi si belijo glavo, da bi dognali, kakšne bodo posledice pomembnega dogodka za Rusijo samo, za mednarodno komunistično gibanje in za ostali svet.

Če hočemo razumeti, za kaj pravzaprav gre, si moramo najprej predložiti razvoj dogodkov po Stalinovi smrti l. 1953.

Pokojni vsemogočni diktator se je bil ob večeru življenja močno navezal na svojega mladega osebnega tajnika Malenkova, kateremu je že med vojno zaupal vse težje naloge, tako na priliko, da vodi politični odpor proti Nemcem v obleganem Stalingradu. Malenkov, katerega je Stalin zelo cenil, je postal dejansko njegova desna roka: kjerkoli se je v njegovem imenu pojavil, so ga ubogali.

Stranki in vsej Rusiji je postajalo čedalje bolj jasno, da je Stalin izbral sposobnega mladega moža za svojega naslednika. In res je Malenkov takoj po diktatorjevi smrti bil imenovan za ministrskega predsednika in glavnega tajnika stranke, se pravi zasedel iste ključne položaje, ki jih je zavzemal Stalin.

STARA GARDA SE UPRE

Toda stari, zaslužni voditelji z novim stanjem niso bili zadovoljni. Bili so nasprotni, da bi se vsa oblast osredila in nakopičila v rokah ene osebe. Tako so najprej prisilili Malenkova, da je odstopil glavno tajništvo stranke Hruščevu ter si obdržal samo predsedništvo vlade.

Tedaj si je Malenkov skušal pomagati na drug način. Postavil si je za cilj, da naj pri upravljanju in vladanju ogromne države ima prvo besedo *vlada in ne stranka*. Pri svojih odločitvah se je zmerom manj oziral na boljševiški osrednji odbor in prenašal malo po malem oblast na vlado, kateri je sam načeloval.

Namesto na stranko se je oslanjal v prvi vrsti na strokovnjake v industriji in na številno uradništvo v ministrstvih, skratka na nove, odločujoče sloje v sovjetskem družbenem življenju. Da bi utrdil svoj vpliv v ljudstvu, je proglasil načelo, ki se je približno takole glasilo: »Dovolj je 40-letnih krvavih žrtev prebivalstva za državo! Skrajni čas je, da skrbimo tudi za boljše življenje navadnih ljudi!« Zato je predlagal, naj se razvoj težke industrije nekoliko zaustavi, da bi se podjetja lahko posvetila proizvodnji vsakdanjih življenjskih potrebščin: obuvala, oblek, stanovanj in sličnega.

S tem je Malenkov mislil dobiti zaslonbo

v ljudstvu v borbi proti vsemogočnemu vplivu stranke in njenih uradnikov. Kar je predlagal, je bila prava revolucija. V državi je namreč od l. 1917 dalje imela besedo edino boljševiška stranka in nihče drugi.

Izkazalo pa se je, da čas ni bil za to še dozorel, zakaj proti Malenkovu so se dvignili strnjeno vsi strankini voditelji: ravno tako Hruščev kot Molotov in vsi ostali. Za Malenkova je bilo usodno, da je stranko podprla tudi vojska s slavnim maršalom Žukovom na čelu.

Tako je 8. februarja 1955 moral Malenkov odstopiti in namesto njega je postal ministrski predsednik Bulganin, ki še danes vlada.

SPOR JE IZZVALA JUGOSLAVIJA

To je bila zmaga stranke, oziroma stare Leninove garde, o kateri je imel svet vtis, da jo vodi Molotov, saj je bil vpisan v organizaciji boljševikov že od l. 1906, se torej boril v njihovih vrstah že pol stoletja. Tedaj so bili Molotov, Kaganovič, Bulganin in Hruščev v odporu proti Malenkovu složni in edini.

Toda po zmagi nad Malenkovem se je začela njihova sloga kmalu krhati. Povod za to je dala Jugoslavija. Hruščev, Bulganin in Mikojan so bili mnjenja, da je treba spor s Titom brezpogojno poravnati, popraviti težko krivico, ki jo je storil Stalin Jugoslaviji.

Molotov je bil seveda odločno nasproten, kajti v boju proti Titu je bil on glavni Stalinov pomagač. Obsoditi Stalinovo politiko je pomenilo obsoditi tudi Molotova.

Poljski in madžarski dogodki

Tedaj se je pa Hruščevu primerilo nekaj silno neprijetnega: v Poznanju so iznenada izbruhnili delavski nemiri in na Madžarskem je prišlo do splošne ljudske vstaje. Da ni imela Sovjetska zveza v obeh deželah svojih oklopnih divizij, bi se bila komunistična vladavina na Madžarskem in Poljskem sesula.

Ti dogodki so Molotovu, Kaganoviču in ostalim stalinovcem vtili čez noč novih moči. Težki porazi Sovjetske zveze na Madžarskem in Poljskem so bili zanje otipljiv dokaz o popolni zgrešenosti in nepremišljenosti nove politike Nikite Hruščeva.

Molotovu se je zdelo, da je življenje samo potrdilo pravilnost njegovih političnih nazorov, slonečih na dveh osnovnih stalinovskih načelih: komunistična vladavina se lahko ohrani v Sovjetski zvezi samo, ako drži stranka prebivalstvo v brezpogojni, slepi discipli-

Vendar je bil Hruščev močnejši in je prodr s svojo zahtevo: spomladi 1955 so Bulganin, Hruščev in Mikojan odpotovali v Beograd ter dali Titu pred vsem svetom zadoščenje. Obisk je naznanjal konec zavezništva med Molotovom in Hruščevom in začetek borbe, ki je dosegla vrhunec februarja 1956, ko je Hruščev na 20. obnem zboru stranke odkril krvave grozote in zločine pokojnega diktatorja.

Bučni poraz Vjačeslava Molotova je postal očiten junija 1956, ko je tik pred prihodom maršala Tita v Rusijo moral odstopiti zunanje ministrstvo Šepilovu ter iti v ozadje. Tito je doživel zopet zadoščenje.

Hruščev je istočasno začel *ново poglavje sovjetske notranje in zunanje politike*. Najprej je do kraja uničil vpliv in oblast tajne policije in s tem zdrolil na kose orožje, s katerim je Stalin 30 let držal v strahu in trepetu vso Rusijo. Narodi ogromne, brezmejne države so se oddahnili. Obenem je Hruščev prevzel v svoj program poglavito zahtevo Malenkova, da mora vlada posvečati neprimerno več skrbi izboljšanju življenjskih razmer navadnih ljudi.

V zunanji politiki se je Hruščev zavzemal za mirno sožitje z vsemi državami, pa naj imajo katerikoli notranji družbeni red, torej za sodelovanje med kapitalističnimi in komunističnimi deželami. Podložniškim komunističnim državam je treba dati več prostosti, jim dovoliti, da si svobodno izbirajo lastno pot v socializem, kot sta to storili sami od sebe že Jugoslavija in Kitajska.

ni in pokorščini in ako ji obenem uspe obvarovati ljudstvo pred okuženjem z idejami kapitalističnega zapada. To je vzrok, zakaj je nujno potrebno ločiti Rusijo od ostalega sveta s čvrsto »železno zaveso«.

Kam vodi državo politika popuščanja, so pokazale prve demonstracije visokošolske mladine v Rusiji sami, predvsem pa krvavi dogodki na Madžarskem, upor v Vzhodni Nemčiji in na Poljskem, za kar nosi Hruščev polno odgovornost. Če ne zapustimo pravočasno poti, na katero nas je speljal Hruščev, bo zdrvela Sovjetska zveza in z njo svetovni komunizem v najtežje krize in nesreče.

Razlogi Molotova in tovarišev so tako močno vplivali na člane predsedništva (Politbiroja) stranke, da je Hruščev v njem zgubil večino. Proti njemu so se združili stari stalinovci, Malenkov in tudi Šepilov. Nekdanji

(Nadaljevanje na 2. strani)

NOVICE Z VSEGA SVETA

ATOMSKA RAZSTRELJEVANJA

Sovjetska Rusija je, kot smo pisali, predlagala zapadnjakom, naj velesile vsaj za nekaj časa ustavijo vsa razstreljevanja atomskih in vodikovih bomb. Amerika je skupno z zavezniki odgovorila, da predlog sprejema, toda ji stavila obenem dva bistvena pogoja: ustanovi naj se odbor strokovnjakov, ki bo nadziral velesile, ali ne nadaljujejo poskusov skrivaj, obenem naj se ukine tudi vsako izdelovanje novih bomb ter tako ustavi nevarna tekma v oboroževanju. Tudi to se mora podvreči mednarodnemu nadzorstvu. Dogovor naj traja za sedaj 10 mesecev.

Kakor je bilo pričakovati, je Sovjetska zveza te pogoje odklonila, ker ne mara, da bi tujci gledali v njene tovarne orožja ter »vohali za vojaškimi tajnostmi«. Sovjetski zastopnik Zorin je v ponedeljek v Londonu zahteval, naj se atomska razstreljevanja za dobo 2 do 3 let ukinejo brez slehernih pogojev in brez vsakega nadzorstva, velja naj le častna beseda. Bombe se lahko medtem neovirano izdelujejo.

Človek ima na prvi pogled vtis, da je torej sporazum med velesilami splaval po vodi. Mi pa sodimo, da se bodo državniki morali na kak način vendarle pobotati, zakaj odpor narodov zoper razstreljevanje bomb je v svetu čedalje hujši.

HRUŠČEV NA ČEŠKOSLOVAŠKEM

Takoj po izključitvi Molotova, Malenkova, Kaganoviča in Šepilova je zmagoviti Hruščev skupno z Bulganinom odpotoval na »priateljski obisk« v Prago. Brž ko je prestopil mejo Slovaške, je začel spotoma prirežati shode. Z obiskom je hotel med drugim dokazati, da se čuti tako varnega pred nasprotniki, da lahko mirno gre v inozemstvo.

Njegova pot bo imela gotovo tudi politične posledice, zakaj češkoslovaška vlada je bila najbolj stalinovska med vsemi v zavezniških komunističnih državah. Prihod Hruščeva prešinja oblastnike v Pragi s strahom, prebivalstvo pa z velikimi upi. Voditelji se bodo sicer zmagovalcu brezpogojno podvrgli, vendar jih žre skrb, da jih bo Hruščev kljub temu hotel nadomestiti z novimi ljudmi.

ATOMSKA MORNARICA

Ameriški minister za vojno brodogradnje je izjavil, da bodo Združene države splovile vsake 6 mesecev po eno podmornico na atomski pogon. Čez 4 leta mislijo zgraditi tudi veliko križarko in letalonosilko, gnani od jedrne sile. Te ladje bodo oborožene z atomskimi izstrelki, vodenimi na velike daljave.

KARDINAL VIŠINSKI

Primas Poljske kardinal Višinski si je, kakor beremo v avstrijskem tisku, izposloval v Vatikanu pooblastilo, da na lastno odgovornost stopi v stik s katoličani komunistične Vzhodne Nemčije, Češkoslovaške in Vzhodne Prusije, ki je bila, kot znano, priključena Sov. zvezi, da se posvetuje z njimi, ali bi ne bilo mogoče ustvariti tudi v njih deželah znosnejše razmerje med Cerkvijo in državo. V ta namen bo baje že oktobra sklican sestanek škofov iz imenovanih pokrajin.

TRŽAŠKI NEODVISNEŽI

Unione Triestina ali Tržaška zveza je imela pred nekaj dnevi občni zbor, na katerem sta bili sprejeti dve resoluciji s programatičnimi zahtevami. Tržaško ozemlje naj postane področje, popolnoma prosto vseh carin, njegovo pristanišče se mora bolje izgraditi ter dobiti vse olajšave, da bo lahko služilo svojemu prirodnemu gospodarskemu zaledju, ležečemu v srednji Evropi.

Neodvisneži oslanjajo vso svojo politiko na mirovno pogodbo in na londonski sporazum. Svobodno tržaško ozemlje po črki mirovne pogodbe še vedno obstaja ter mu pritiče lastna vlada. Med drugim zahtevajo neodvisneži, da naj bosta na Tržaškem italijanska in slovensčina enakopravna uradna jezika.

AFRIKANSKA VROČINA

Vsa Evropa stoka in se znoji pod pritiskom neznosne vročine, ki je na njo legla. Medtem ko to pišemo, prihajajo od vsepovsod težke novice. V Italiji je v zadnjih 24 urah umrlo zastran prevelike vročine okoli 50 oseb. Samo v Benetkah je v domu za onemogle izdihnilo 15 starčkov. V Avstriji je v nedeljo bilo zadetih od sončarice in umrlo 21 ljudi. Na Dunaju je neki družinski oče zavoljo vročine zblaznel ter zagnal skozi okno 7-letno hčerke in se zatem sam vrgel s četrtega nadstropja. Toplomer je kazal 45° v senci.

Viharji, ki so se z dežjem in sodro sprožili ponekod v Evropi, niso mogli ohladiti ozračja.

V Bologni je kazal toplomer predvečerajš-

njim 39 stopinj, po Vipavskem 38, v Grčiji in Nemčiji nekje celo 40. V okolici Sarajeva so se od vročine vneli gozdovi, na Siciliji in v Piemontu so zagorela skladišča žita.

V Parizu in na Dunaju je zmanjkala pitna voda, ki jo dele prebivalcem po litrih.

Zanimivo je, da doživlja Južnoafriška unija prav v teh naših pasjih dneh najostrejšo — zimo zadnjih 40 let. V zvezni državi Natal so snežni zameti dosegli ponekod 5 metrov višine in številne osebe so zmrznile. Ceste, ki vodijo čez hribe, so postale zaradi snežnih viharjev neprehodne. Vlaki, ki se s težavo prebijajo skozi sneg, so imeli pretekli teden v Natalu do 5 ur zamude.

Srednja in severna Afrika se seveda kuha v enaki in še večji vročini kot Evropa.

IZOBRAZBA V ITALIJI

Izšel je pregled o povprečni šolski izobrazbi prebivalcev v republiki. Ugotovljeno je, da je samo ljudsko šolo obiskovalo 22 in pol milijona ljudi, tudi srednjo 1 milijon in 400 tisoč, kaklo srednjo šolo pa nekaj nad 400 tisoč.

Ostali so brez šolske izobrazbe, med njimi je pet milijonov in pol oseb, ki ne znajo čitati. Slovenija je v tem pogledu mnogo naprednejša, ker tako rekoč ne pozna nepismenih ljudi ali analfabetov.

LAKOTA

Prav čudno se slisi, da so na svetu še kraji, kjer ljudje umirajo zavoljo pomanjkanja živeža. In vendar se to godi na pobočjih Himalaje v indijski državi Nepal. Slaba letina koruze in prosa, ki sta poglavitna hrana prebivalcev, je kriva, da je že več sto ljudi umrlo od glada. Reveži protestirajo proti vladi, notranjega ministra so celo pretepli, a živeža le od nikoder ni.

Zgodovinski pomen prevrata v Sovjetski zvezi

(Nadaljevanje s 1. strani)

nasprotniki so postali, kot se v politiki čestito dogaja, zavezniki ter združeno rušili Hruščeva. Svoje zmage so bili že tako gotovi, da so ga začeli obdolževati »izdajstva«.

ODLOČILA JE SPET VOJSKA

Tedaj se je Hruščev pozval na osrednji odbor, naj po pravilniku stranke on razčisti in odloči spor. V njem sedi 300 izvečine mlajših mož, ki so potegnili s Hruščevom ter izključili Molotova in tovariše. Do večera mogočni voditelji so postali čez noč običajni ljudje brez vpliva, brez oblasti in dohodkov.

K zmagi je Nikiti Hruščevu v prvi vrsti pripomogel maršal Žukov, slavni, v vsej Sovjetski Rusiji priljubljeni in globoko spoštovani vojskovodja. Skozi njegova usta je govorila armada. Odkar je bila oblast politične policije strta, je postala vojska odločujoča sila v državi. Odkritega spora z vojsko si tudi Molotov, Malenkov, Kaganovič in Šepilov niso upali tvegati. Morali so se vdati v svojo usodo.

IDEJA SVOBODE ZMAGUJE

Maršal Žukov, katerega je Stalin po vojni namenoma zapostavljal ter mu poveril brezpomembno poveljstvo v daljni Sibiriji, sedaj ni le vojni minister, temveč je postal tudi član vrhovnega vodstva stranke ter pridobil s tem neposreden vpliv na bodočo politiko Sovjetske zveze.

Kakšna bo ta politika, je težko do po-

drobnosti predvideti. Jasno je vsekakor, da se bo čedalje bolj odmikala od starih Stalinovih smernic in metod. Razstalinizacija pojde sedaj do kraja, šele sedaj bo mogoče izvesti vse sklepe 20. občnega zbora boljševiske stranke in uresničiti preosnove v gospodarstvu, ki jih je Hruščev predlagal.

V svoj program je vzel, kot znano, večjo gospodarsko, zakonodajno in kulturno samovlado vključenih neruskih republik, s prihodnjim letom naj bi bili kmetje, lastniki tako imenovanih ohišnic, oproščeni prisilnega oddajanja svojih pridelkov in da bi prebivalstvo prišlo do obilnega živeža, je bilo sklenjeno izročiti poljedelstvu nič manj ko 35 milijard hektarov doslej še neobdelane zemlje v Sibiriji. Hruščev hoče odpraviti pretirano nadzorstvo moskovskega uradništva nad industrijo ter zmanjšati njegovo oblast in število. V notranji politiki je treba povečati svobodo državljanov in uvesti v vse življenje strogo zakonitost.

To seveda ni še demokracija v našem smislu, a je pomemben korak naprej k ideji svobode, ki bo slej ali prej zmagala po vsem svetu in zato tudi v Sovjetski zvezi.

Iz teh vzrokov je mednarodna javnost politični preokret v Rusiji pozdravila, zlasti tudi zavoljo tega, ker državniki upajo, da bo po odstranitvi Molotova in tovarišev lažje najti sporazum v velevažnem vprašanju razorožitve ter tako prihraniti človeštvu neizrekljive grozote atomske vojne.

NOVICE

ŠOLE V JUGOSLAVIJI

Po najnovejših podatkih prihaja v Jugoslaviji na vsak tisoč prebivalcev po ena osnovna šola, na vsakih 66 tisoč pa po ena srednja. Kljub temu je danes v državi še ena četrtnina ljudi nepismenih, vendar je treba pomisliti, da jih je bilo pred vojno nepri- merno več, približno še enkrat toliko. Gre za južne pokrajine, kot so Bosna, Hercego- vina in Makedonija, ki so stoletja živele pod turško oblastjo. Najnaprednejša dežela v Jugoslaviji je Slovenija, kjer ni nepismenih.

POSLOVNE PLAČE

Angleški ministrski predsednik Mac Mil- lan je v parlamentu dosegel, da so zvišali plače poslancem. Odslej bodo prejeli v našem denarju približno 3 milijone na leto. Poslanci v Italiji dobe, ako prisostvujejo vsem sejam zbornice in njenih odborov, oko- li 250 tisoč na mesec. Plača je lepa, toda de- lo poslanca je zelo naporno in nepokojno.

RASTOČE OBLEKE

V Veliki Britaniji prodajajo obleke, ki »rastejo«. Sešite so tako, da jih lahko razši- riš ali podaljšaš, ne da bi potreboval iglo in sukanec, temveč samo škarje in likalnik, ker so na njih narejeni šivi v vzporednih vr- stah. Taka oblačila so posebno prikladna pri otrocih, ki hitro rastejo.

BANKA NA KOLESIH

Zaradi velike razdalje med posameznimi naselji je Škotska banka uvedla v Stormway- ju nekako podružnico na kolesih. Velik to- vornik so preuredili v pisarno in z njim ob- skujejo ob določenih dnevih in urah vse kra- je področja. Prebivalci lahko tedaj opravi- jo vse bančne posle, ne da bi jim bilo treba zgubljeni čas in denar s potovanji v mesto.

TELEFON V ZRAKU

Letala nekaterih ameriških prevoznih družb bodo kmalu imela telefonske celice, iz katerih bo potnikom omogočeno, da se po radiu pogovarjajo s poslovnimi ljudmi ali prijatelji in družino na zemlji.

NEMŠKI AVTOMOBILI

Zahodna Nemčija je bila lani za Ameriko druga država v izdelovanju avtomobilov na svetu. Velika Britanija stoji šele na tretjem mestu. Kar se tiče izvoza, je pa Nemčija za- voljo nizkih cen in trdnosti svojih vozil sploh prva, čeprav ima v njeni deželi je vsak 23. državljani lasten avtomobil, v Ameriki pa že vsak tretji.

Še o zakonitvi naših šol

Po složnem nastopu vseh slovenskih političnih in ostalih organizacij proti zakonskemu osnutku za končno uredi- tev našega šolstva so optimisti upali, da je Rim naposled sprevidel, da je predlagani načrt zares krivičen za slo- vensko manjšino.

Najprej je bilo za nas nesprejem- ljivo, da je zakon hotel urediti naše šolstvo na en način na Tržaškem, dru- gače na Goriskem in spet drugače v Be- neški Sloveniji in Kanalski dolini, kot da pod Italijo ne živi eno slovensko ljudstvo, temveč tri slovenske manjši- ne.

V TREH LETIH 14 OTROK

V Mozambiku portugalske Vzhodne Afri- ke je 27-letna črnka Selina Covane rodila pred dnevi petorčke. Pred tremi leti je po- villa dvojčke, leto nato trojčke, zatem če- tvorčke in sedaj petorčke.

Poroči tudi ti tako brdko ženo, pa boš imel v 10 letih nad 50 otrok.

DOBRODOŠEL UDAREC

Udarci po navadi niso kaj prijetna stvar. So pa tudi izjeme, kakor se je primerilo Emi- liu Terziju iz Pise. Mož je pred nekaj leti popolnoma oslepel na levem očesu. Pred kratkim se mu je pa spodrsnilo na stopni- cah, da je z vso silo butnil z glavo ob ograjo. Ko se je pobral, je ves vesel ugotovil, da z očesom spet vidi.

RADIO PO TELEFONU

Vajeni smo, da poslušamo radijske odda- je po sprejemnikih. Od januarja prihodnje- ga leta dalje boš pa lahko poslušal radio kar po telefonu, in sicer brez vsakršnih mo- tenj. Nova iznajdba je že zelo razširjena v Švici pod imenom Telephon Rundspruch, Italijani jo pa nazivajo filodiffusione ali »zvok po žici«.

ZDRAVJE IN ELEKTRIKA

Švedski znanstvenik Arhenius je ugotovil, da električna struja precej vpliva na razvoj človeka. Izbral je dve skupini dečkov pri- bližno iste starosti, iste višine in istega zdrav- ja. Eni so se učili v navadnih prostorih, dru- gi so pa živeli v sobah, stalno nasičenih z električno strujo. Po določenem času se je izkazalo, da so ti zrastle za 20 milimetrov več nego ostali fantje, da so bili bolj mar- ljivi in bolj odporni proti utrujenosti.

Zakonski načrt je zatem nalagal na- šim staršem dolžnost, da morajo vloži- ti posebno pisano prošnjo, če žele, da obiskujejo njih otroci slovensko šolo. Takih prošelj ni treba vlagati star- šem, ako pošljejo otroke v italijansko osnovno šolo. Te osebne prošnje so bi- le za Slovence nekaka grožnja, češ pa- zite, kam boste otroke vpisali!

Slovenske samostojne šole na Gori- škem naj bi nadalje postale po načrtu samo vzporednice italijanskih. To bi bilo pomenilo začetek konca sloven- skega šolstva v Italiji. Ravnali so z na- mi tako, kot da Slovenci nimamo spo- sobnih ravnateljev.

Osnutek je bil krivičen tudi za slo- vensko učno osebje. Prikrojen je bil tako, da bi večina sedanjih slovenskih profesorjev in mnogo učiteljev zgubi- la službo.

V naše šole bi se vrinili ljudje, ki sicer imajo diplomu, a ne poznajo, ka- kor treba, slovenskega jezika in duha slovenske kulture.

Načrt vsebuje pa še druge točke, ki hromijo rast slovenske šole.

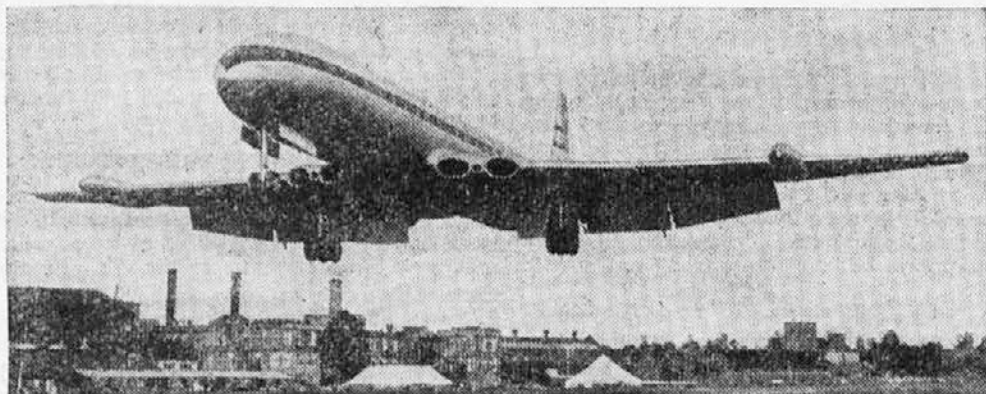
Naša javnost se je zadnje čase spra- ševala, ali bo vlada našete krivice od- pravila, ali pa šla brezbržno mimo vseh želja in zahtev Slovencev.

Odgovornost Kršč. demokracije

Tedaj je prišla iz Rima vest, ki je udarila kot strela med naše ljudstvo ter vzbudila v vseh Slovencih, pa naj spadajo h katerikoli stranki, pekoče razočaranje in najgloblje ogorčenje. Demokristjanska vlada g. Zolija je predložila prvotni Rossijski zakonski osnutek nespremenjenega rimskemu senatu v razpravo in odobrenje. V njem so ostala vsa krivična določila, zoper katera se je bil ves naš narod dvignil in protestiral.

O vprašanju šolstva so Slovenci po- slali vladi spomenico v obliki posebne knjižice, kjer so k vsaki nesprejemlji- vi točki osnutka stavili spreminjevalne predloge ter jih pošteno utemeljili. Za našo manjšino je žaljivo in naravnost ponižujoče, da niso demokristjani ho- teli upoštevati niti ene same slovenske zahteve. Najhujše od vsega je, da bi po vladnem načrtu ostali Beneški Slo- venci še nadalje oropani šolskega po- uka v materinem jeziku ter bi v šolah niti katekizma ne smeli poslušati v slovenščini. Gre za kulturno sramoto, ki obremenjuje italijanske katoličane pred krščansko Evropo.

Nepopisno ogorčenje Slovencev se je zadnji hip vsaj nekoliko poleglo, ko so zvedeli, da je vlada poklicala v Rim na posvetovalne zastopnike slo- venskih šolnikov ter da sta tja odpoto- vala prof. A. Budal iz Trsta in prof. R. Bednarik iz Gorice. Demokristjan- ska vlada ima torej še čas, da krivico popravi. Če tega ne stori, bo ležala na njej zgodovinska krivda, za katero pred ljudmi in Bogom ne more biti opravičila.

Najsodobnejše potniško letalo vrste »Comet«

Dopisi v Tržaškega

TRŽAŠKI OBČINSKI SVET

Prejšnji petek je tržaški mestni svet razpravljal o prizivu, ki so ga bili že junija lanskega leta vložili na županstvo predstavniki tržaških neodvisnežev. Kakor znano, je volilna komisija bila zavrnila njihovo kandidatno listo, češ da je bila pomanjkljivo in napačno sestavljena. Zaradi tega se neodvisneži niso mogli udeležiti volitev ter bili tako za štiri leta izključeni iz političnega in upravnega življenja našega mesta.

Pri tej razpravi bi se moral občinski svet spremeniti v pravo sodišče, kati zakon mu nalaga dolžnost, da v prvi stopnji razsodi, ali je bil sklep volilne komisije zakonit in utemeljen. Na žalost pa se mnogi svetovalci niso zavedali svojih izrednih dolžnosti ter so vprašanje obravnavali s čisto strankarskega stališča. Po dolgi razpravi je zato občinski svet z večino glasov priziv zavrnil. Proti zavrnitvi so glasovali komunisti, socialni demokrati in vsa levica. Zanimivo je, da so se nekateri demokristjani, kakor na primer bivši strankin tajnik prof. Romano in odbornik Rinaldini glasovanja vzdržali ter bili v tem pravičnejši od njihovih strankarskih somišljenikov.

O sklepu bo v drugi stopnji razpravljala še pokrajinski upravni odbor in nato po vsej verjetnosti tudi državni svet v Rimu.

Občinski svet se je v torek ponovno sestel. Župan in odborniki so najprej odgovarjali na vprašanja raznih svetovalcev, ki so želeli pojasniti o nekaterih perečih upravnih zadevah. Tako je komunist Lucchesi vprašal župana, kje je vzrok, da se ni še začel izvajati sklep o poenotenju plač občinskim in pokrajinskim uslužbencem. Ti so, kakor znano, že večkrat stavkali, a jim nista niti občina niti pokrajina odslej izplačali že davno obljubljenih zaostankov. Župan je dejal, da to vprašanje pravkar proučuje zakladno ministrstvo, ki pa se zdi, da se ne strinja popolnoma z zahtevami uslužbencev ter s stališčem občinskega sveta.

Na seji smo tudi zvedeli, da so bili pravkar izgotovljeni načrti, ki predvidevajo gradnjo 400 stanovanj na Rocolu. Hiše bo zidala ustanova INA-Casa.

Odbornik Venier je na koncu poročal o nekaterih postavkah letošnjega proračuna, ki ga svetovalci niso še odobrili, čeprav smo že v drugi polovici leta.

BARKOVLJE

V predzadnji številki smo objavili nekaj misli o barkovljanskem pokopališču.

Danes se vračamo k temu vprašanju in se bomo malo pomenili z našimi kamnoseki. Ker gre za prijateljske nasvete in pripombe, mislimo, da ne bo zamere.

Ne moremo sicer reči, da je na nagrobnih spomenikih zelo mnogo napak, a tu pa tam le iztakneš tako, ki bi lahko izostala. Ko so prekopali grobove, je za kapelo na primer zginil spomenik, na katerem je bilo napisano, da ga je pokojniku postavila »svoja« mati. Taki grobi slovnični pogreški so popolnoma nepotrebni. Kamnosek gotovo ni profesor slovenščine, a lahko stopi do prvega prijatelja, ki mu ne bo težko popraviti, kar je napačnega. Že spoštovanje do mrtvih zahteva, naj bo napis pravilen, da se ne bo kdo ob njega obregnil.

Naši kamnoseki bi morali tudi vedeti, da

spada na nagrobni spomenik klasična črka in ne tiste moderne, ki bi delale čast le prodajalni s športnimi potrebščinami; to tem bolj, če so črke kromirane. Črke naj bodo pri starejših mrtvecih počrnjene, pri mladih pa pozlačene.

Kraški ali nabrežinski kamen, ki je pravzaprav marmor, ne prenese drugega kakor svinec in morda bron. Vse ostalo kvari lepoto spomenika, kar velja tudi za slike v porcelanu.

Naši kamnoseki se bodo prav gotovo izgovarjali, da o vsem dokončno odloča, kdor spomenik naroči. Toda prav zato je mojster dolžan, da naročnike prepriča, kaj je prav in kaj je narobe. Z dobro voljo se tudi to doseže.

DEVIN

V tako imenovanem »spodnjem koncu« devinsko-nabrežinske občine, in sicer Devinu, Sesljanu in Štivanu, je zavladovalo precejšnje nezadovoljstvo, ker je občinski svet s tesno večino glasov odločil, da se bo nova ljudska hiša sezidala v Nabrežini in ne v Sesljanu ali Devinu, kakor je bilo prvotno določeno. V našem predelu je občutno pomanjkanje stanovanj, čeprav prav radi priznamo, da so tudi mnogi Nabrežinci potrebni strehe.

Še preden so začeli zidati novo ljudsko hišo v Nabrežini, pa k sreči lahko sporočimo, da bodo tudi prebivalci dolnjega konca dobili v kratkem novo ljudsko hišo. Občinski odbor je namreč prejšnji petek sklenil odstopiti ustanovi INA-Casa nekaj zemljišča v Devinu, da na njem zgradi novo 4-stanovanjsko hišo. Poslopje bo stalo 15 milijonov lir.

SESLJAN

Te dni je naša obala od zgodnjih jutranjih ur do poznega večera natrpana ljudi, ki šele v morski vodi najdejo nekoliko uthe pred neznošno vročino. Toda če pojde tako dalje, se človek ne bo mogel več osvežiti niti v morski vodi. V ponedeljek je namreč morje doseglo 30,3 stopinje, kar je že pravi višek. Pri tako visoki temperaturi nihče ne čuti tistega prijetnega hladu, ki si ga te dni vsi vroče želimo.

Kljub žgočemu soncu pa je letos pri nas še kar precej tujcev, največ seveda Avstrijcev in Nemcev. Večina je nastanjena v grajskem taborišču ob morju, mnogi pa so postavili šotore v borovem gozdu vzdolž obale. V šolskem poslopju je mladinska kolonija z Dunaja.

V vasi so prejšnjo soboto otvorili novo gostišče, ki razpolaga s 14 posteljami in z okusno urejenim barom ter restavracijo. Sesljan se torej postopno razvija v lepo tujsko-prometno središče, čeprav mu še veliko manjka, preden se uveljavi v mednarodnem svetu.

POSESTNIKOM NABREŽINSKE OBČINE

Posestnike devinsko-nabrežinske občine, ki so pretrpeli kakršnokoli škodo zaradi gradnje avtoceste Nabrežina-Štivan, ponovno opozarjamo, da morajo čimprej vložiti na prefekturo v Trstu prošnjo za odškodnino.

Gre za škodo, ki so jo povzročila podjetja Zelco-Locatelli, Faccanoni in Brussi na zemljiščih ali stavbah, ležečih ob omenjeni cesti. Podrobnejša pojasnila dobite na županstvu v Nabrežini.

OBVESTILO

Narodna in študijska knjižnica v Trstu sporoča, da bo zaradi počitnic in urejevanja zbirke zaprta od 15. julija do 15. avgusta.

Kratek sprehod po tržaškem velesejmu

V nedeljo je bilo na tržaškem velesejmu pozno v noč živahno. Zadnji obiskovalci so si privoščili prigrizek domačega »pršuta« ali košček dunajske klobase in kozarec pristnega vina ali steklenico avstrijskega piva. To so bili zadnji junaki sedanje neznozne vročine.

Letošnji velesejem je marsikoga razočaral. Stevilo obiskovalcev je bilo manjše kot ostala leta, čeprav je znano, da uspeh sejma ni odvisen od števila gostov.

Velesejma se iz leta v leto udeležuje čedalje več držav. Letos je sodelovalo 23, od katerih 9 z lastnim paviljonom. Površina razstavišča, ki je merila 32.000 kv. metrov, se je letos povečala za 5.000 kv. metrov. Razstavljalcev je bilo sicer nekoliko manj kot lani, a jih je vseeno bilo nad tisoč, od katerih polovica iz tujine. Če upoštevamo današnje okoliščine, moramo ugotoviti, da je bil 9. tržaški velesejem v veliki meri uspešen. Razstavišče dobiva vedno bolj svojstveno podobo, ki je v skladu z nalogami našega pomorskega pristanišča.

MOČ NAVADE

Večina obiskovalcev velesejma le bežno pogleda na desno in levo ter se nato takoj zateče k jedi in pijači. Namesto da bi se podrobneje seznanjali z novimi vrstami blaga, ki so na trgu, zbirajo le razne brošure in reklamne listine. Marsikateri so na primer v avstrijskem paviljonu prezrli fotografske posnetke zapiskov in načrtov Čeha Josipa Resslera, iznajditelja ladijskega vijaka, ki sta ga življenjska pot in želja po morju bili svoj čas privedli tudi v naše mesto.

Razstavljalci vedno bolj težijo, da bi razkazali le tiste predmete, ki so pomembni za tukajšnji trg. Tako smo v večjem paviljonu videli težke kovinske izdelke ter razne stroje, namenjene našim ladjedelnikom. Zanimiv je bil na priliko model ladijskega Dieselovega motorja.

Letošnja lesna razstava je prekosila vse prejšnje. Poleg Avstrije, ki je med drugim pokazala ves postopek obdelave lesa, je bila močno zastopana tudi Jugoslavija.

V Palači narodov je bil jugoslovanski paviljon arhitektonsko najbolj okusno urejen. Predaleč bi zašli, če bi hoteli naštevati posamezne izdelke vseh podjetij. V glavnem smo videli razne proizvode kovinske in kemične industrije, izdelke usnjene galanterije, kristale, jedila in razno folklorno blago. Zelo lepi so bili barvni diapozitivi najpomembnejših krajev v Jugoslaviji. Bogato je bila zastopana tudi Avstrija. Razstavila je številne proizvode štajerskih tovarn in obrtnikov. V njenem razstavišču so prevladovali keramični izdelki, športni predmeti, lesene igrače in druge zanimivosti. Vzhodne države (Indija, Sirija, Libanon in Jordanija) so razkazovale razne nakite, biserne izdelke, sadje, tobak, dišave, mila, dragocene tkanine, srebrno posodje in značilne izdelke domače obrti. Razstava ZDA je bila bolj poučnega značaja. Američani so nas seznanili z zgodovinskim razvojem svoje trgovske mornarice. Razume se, da so bila italijanska in tržaška podjetja odlično zastopana. Zelo zanimivi so bili plastični posnetki ladjedelnice in razni modeli ladij družbe FIN-MARE.

ŠTEVILNE PRIREDITVE

Za časa velesejma so bile tudi razne prireditve. Imeli smo teden, posvečen cestno-prometni vzgoji, avstrijski filmski festival, ki pa ni izžval veliko priznanja, in prvo razstavo cvetlic. Ta prireditev je imela velik uspeh, saj jo je obiskalo nad 12.000 oseb. Razstavljenih je bilo nad pol milijona rož, sobnih rastlin in grmičevja, kar je skupno stalo več deset milijonov lir. Naj omenimo krasno zbirko orhidej, številne hortenzije vseh barv, lepe tropske rastline, cvet mesojedne rastline in naše krasne kraške cvetlice.

D. T.

Dopisi iz Goriške

GORIŠKI OBČINSKI SVET

V četrtek preteklega tedna je imel goriški občinski svet pomembno sejo. Najprej je župan dr. Bernardis poročal o sestanku predstavnikov vseh v občinskem svetu zastopanih političnih skupin. Seje sta se udeležila tudi slovenska svetovalec Rudi Bratuž in dr. Sfiligoj. Na sestanku so razpravljali o prosti coni in po dolgi razpravi, ki je trajala do ene po polnoči, dosegli enotno stališče. Jedro sporazuma je izraženo v zahtevi, naj se zakon o prosti coni čimprej podaljša ter njegova veljavnost razširi na vso goriško občino, se pravi tudi na Ločnik, Podgoro, Pevmo in Štmaver. Občinski svet bo takoj po podaljšanju zakona razpravljal tudi o upravnem odboru proste cone. Na račun odbora je bilo v občinskem svetu in drugod že mnogo kritike.

V ponedeljek zvečer so zastopniki vseh italijanskih političnih strank, in sicer gospodje Pizzul, Zuccalli, Battello, Pedroni in Venuti, odpotovali v Rim da prepričajo senatorje svojih strank, da je podaljšanje zakona o prosti coni nujno potrebno za gospodarski obstoj mesta. Odbornik dr. Poterzio pa je odpotoval v Rim že v ponedeljek zjutraj. Peta senatska komisija bo namreč o prosti coni razpravljala bržkone še v četrtek, v vsakem primeru pa pred poletnimi parlamentarnimi počitnicami.

Občinski svet se je nadalje poklonil spominu inženirja Prinzijskega, bivšega ravnatelja občinskih podjetij, ki so ga dan prej pokopali. Občinski možje so se spomnili tudi 150-letnice Garibaldijevega rojstva.

Končno je župan dr. Bernardis odgovoril na vprašanje socialističnega svetovalca Pizzula, ki je zahteval pojasnila o pokritju obeh goriških trgov ter o otvoritvi novega trga za prodajo na debelo v Štandrežu.

Župan je izjavil, da je že izgotovljen načrt, ki predvideva gradnjo strehe in splošno ureditev trga za prodajo na debelo. Upati je, da se bo to delo čimprej tudi začelo. Prodajo na drobno v bližini obeh trgov pa da urejuje poseben pravilnik. O gradnji novega trga v Štandrežu je g. Bernardis dejal, da bi z njim ne bili zadovoljni vsi tamkajšnji prebivalci.

Občino, ki ni doslej mogla dostojno urediti niti trgov v mestu, bi nova zgradba preveč stala.

Svetovalec Pizzul se upravičeno ni mogel zadovoljiti z županovim odgovorom, posebno ne s pripombo, da bi z novim trgom ne bili zadovoljni vsi Štandrežci. Tega mnenja je morda nekaj štandreških trgovcev, medtem ko bi bili z njim prav gotovo zelo zadovoljni vsi štandreški kmetovalci in še posebno tisti iz Sovodenj. Končno je župan g. Pizzula naprosil, naj stavi nove predloge za ureditev vprašanja.

IZ ŠTMAVRA

Posestniki zgornjega dela naše vasi občutimo posebno v julijskih vročih dneh, ko so se nam posušili vsi vodnjaki, vnebovpijočo krivico, da nam je goriško županstvo odbilo prošnjo za napeljavo vodovoda do vseh hiš v vasi. Če bi gospod župan in odborniki le malo pomislili, koliko truda in stroškov imamo s prevažanjem vode iz Soče, bi nam težke krivice gotovo ne storili. Zato še vedno

upamo, da bo Bernardisova mestna uprava stvar še enkrat dobro preučila in našla sredstva, da ustreže naši krvavi potrebi po vodovodu.

IZ DOBERDOBA

Prejšnji petek je obiskal našo občino prefekt dr. Nitri. To je prvi italijanski prefekt, ki je imel za potrebno, da na mestu samem preuči velike potrebe naše občine. Z županom, odborniki in nekaterimi svetovalci se je temeljito razgovarjal o potrebnih javnih delih na obširnem področju naše občine. Gospod prefekt je obljubil, da se bo gradnja nove ljudske šole v Jamljah, za katero je državni prispevek že davno določen, čimprej lahko začela. Prav tako nam želi pomagati, da čimprej lahko obnovimo otroški vrt, za katerega nam je vlada tudi že nakazala dva milijona lir. Občinski zastopniki so mu položili na srce zlasti še veliko zaskrbljenost doberdobskih lastnikov in družin, ki jim grozi že tretja razlastitev zemljišč na ronškem griču. Z isto toploto so ga naprosili tudi za pomoč, da se obnovi doberdobski vodovod, ki je že tako star, da je na žalost postal neuporaben. Visokega gosta so tudi opozorili, da je nujno potrebno, zaključiti asfaltiranje pokrajinske ceste iz Sele v Dobrdo, za katero je predviden izdatek 18 milijonov lir.

Kraševci smo se sila razveselili nad obiskom gospoda prefekta in upamo, da bo nad eno uro trajajoči razgovor obrodil lepe uspehe.

Na vajah, ki so bile v petek preteklega tedna pri doberdobskem jezeru, je nekdo vokal dobil sončarico in kmalu nato umrl.

Z VRHA

Vsa leta po vojni se Vrhovci pritožujemo nad prepočasnim in neurejenim dostavljanjem časopisov in druge pošte. Županstvo in tudi sami smo ponovno posredovali pri goriškem in videmskem poštnem ravnateljstvu, da se dostavljanje pošte zadovoljivo uredi, a vendar se zadeva ne zgane z mrtve točke. Smrtno oznanilo dobivamo redno šele tedaj, ko je pokojnik že pokopan. Mnoga, tudi važna pisma se nam večkrat kar izgubijo. Zato bi bilo prav, da goriško pošno ravnateljstvo vso stvar čimprej temeljito razišče in ukrene tako, da homo s pošno upravo lahko zadovoljni.

PROMETNA NESREČA KOROŠCEV

V ponedeljek zvečer so goriški šolniki pričakovali 21 učiteljsčnikov iz Koroške, ki radi vsako leto obiščejo Goričane in Tržačane. Proti večeru smo pa zvedeli, da se jim je v bližini Humina pripetila prometna nesreča. Njihov avtobus je trčil ob tovornik, ki je stal ob robu ceste. Pri nezgodi je bilo ranjenih sedem fantov in deklet. Petim so zdravniki v bolnici takoj obvezali rane, tako da so se že popoldne vrnili v Celovec. V bolnici sta ostala fant in dekle, ki so ju drugi dan zdravniki dali odpeljati v Celovec. Tako se je, hvala Bogu, vsa nesreča še dobro iztekla, saj trdno upamo, da bo tudi dekle popolnoma in kmalu ozdravela, čeprav je njeno stanje nekoliko resnejše, ker je pretrpela pretres možganov. Nekateri šolniki in dijaki iz Gorice so se takoj odpeljali v Humin, da bi obiskali ranjence.

SMRT SLOVENSKEGA DUHOVNIKA

V sredo preteklega tedna je po daljši bolezni umrl g. Alfonz Berbuč, župnik v Šempetru pri Gorici. Pokojnik se je rodil l. 1892 v Kanalu, gimnazijo je dovršil v Gorici, bogoslovje pa na jezuitski univerzi v Inomestu. Leta 1916 je bil posvečen v mašnika. Služboval je najprej v Kanalu, nato v Črničah in v Štomazu. Leta 1928 pa ga je pokojni nadškof dr. Sedej imenoval za župnika v Šempetru.

Pokojnik je bil izredno izobražen in delaven duhovnik ter bil več let odbornik Katoliškega tiskovnega društva in Goriške Mohorjeve družbe. Zanj je tudi napisal Blagovest, to je življenje Jezusa Kristusa. Knjiga se je ljudstvu tako priljubila, da jo je morala družba petkrat ponatisniti. Rajni je sodeloval pri vsem katoliškem časopisju, najraje pa je pisal za otroke.

Veličastni pogreb, ki so mu ga pretekli četrtek priredili Šempetrci, je izpričal, da ga je vse ljudstvo globoko spoštovalo in ljubilo. Mašo zadušnico je daroval apostolski administrator dr. Mihael Toroš, ki se je v ganljivem govoru v cerkvi in na grobu poslovil od ljubljene duhovnika. Pogreba se je udeležilo nad 30 duhovnikov, med njimi sedem iz Gorice. Na grobu se je od rajnega poslovil v imenu vaščanov starejši mož, ki je bil tako ganjen, da je le težko krotil solze. Od pokojnika se je poslovil tudi vodja odličnega šempetrskega cerkvenega zbora, ki je med pogrebom odpel štiri prelepe slovenske žalostinke.

ZRELOSTNI IZPITI

Na liceju sta zrelostni izpit izdelala Colja Josip in Ivan Černic. Štirje kandidati imajo popravljalne izpite, dva sta bila zavržena in eden je odstopil.

Na učiteljsko sta izdelali usposobljenostni izpit Lavrenčič Marija in Grudina Ivanka. Štirje kandidati so bili zavrženi, 15 pa jih ima popravljalne izpite v jeseni.

SLOVENSKA POROKA V GORICI

V cerkvi sv. Vida na Placuti si bosta v soboto, 13. t. m., obljubila večno zvestobo ing. Marija Močnik in ing. Janez Zupan. Mladima novoporočencema želimo vsi prijatelji in znanci obilo božjega blagoslova in veselja. Voščilom se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

T. O. V. A. R. N. A.

Prinčič

KRMIN - CORMONS

TELEFON ŠT. 32

IZDELUJE vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje i t. d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

Ali si že poravnal naročnino?

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

FURLANSKI ŠKOFJE

V številki z dne 16. julija je znani furlanski list »Patrie dal Friul« priobčil uvodnik pod naslovom »Od kod so furlanski škofje?«, ki je vzbudil tudi med Beneškimi Slovenci veliko zanimanja. Eden naših rojakov je bil članka tako vesel, da je poslal uredništvu časopisa pismo, ki zasluži, da se ga spominimo tudi v Novem listu. Pisec F. Cudrig (Kudrič) se v pismu spominja slavnega videmskega nadškofa Casasole, ki je leta 1869 poskrbel za prvi natis »Katekizma za Slovence videmske nadškofije«. To se je zgodilo v dobi najhujšega narodnega šovinizma in antiklerikalizma.

Nadškof msgr. Casasola je bil mož svetlega značaja, zvest služabnik Resnice in visok dostojanstvenik katoliške Cerkve. Naredil je dejanje, ki je bilo za njegovo dobo zares junško. Kaj je pravzaprav tedaj pomenila tista drobna knjžica?

Z njo je nadškof uradno razglasil obstoj slovenske narodne manjšine v videmski nadškofiji. Beneškim Slovencem je priznal pravico do verskega pouka v materinem jeziku ter obenem poudaril neodvisnost Cerkve v izvrševanju svojega mednarodnega verskega poslanstva. In prav zato je nadškof Casasola ostal velik mož v očeh Beneških Slovencev in vseh poštenih Furlanov. Z natisom katekizma je izvršil obenem človeško in zares demokratično dejanje, ki je vredno tega visokega cerkvenega dostojanstvenika.

Njegovo veliko zgodovinsko delo pa je zgubilo vso veljavo leta 1933, ko je Mussolini na mah ukinil slovenski verski pouk in slovensko službo božjo v naših cerkvah. Zares čudno in nezaslišano je, da so se Mussolinijevi diktatorski prepovedi tedaj hlapčevsko podredila tudi cerkvena oblastva.

Od tedaj se v cerkvenem življenju Beneških Slovencev dogajajo nepojmljive stvari. V slovenske duhovnije na-

meščajo dušne pastirje, ki ne znajo našega jezika in ne razumejo verskega čustvovanja njim izročene ljudstva. Do njega so celo sovražno razpoloženi! Tu nekaj pretresljivih prizorov: ko naši verniki molijo priljubljene rožni venec po prastari navadi v beneškem narečju, naenkrat zahrumi in zagrozi laški duhovnik izpred oltarja v lepi Dantejevi italijanščini: »Končajte vendar s to molitvijo!«

Dogaja se tudi, da se morajo umirajoči spovedovati svojih grehov pred kako žensko, ki laškemu duhovniku služi za tolmača! In nič ne potrebuje strankarske izkaznice, da te označijo za komunista. Dovolj je, da te slišijo, kako moliš očenaš v slovenskem jeziku! Zgodovinarji poročajo, da so prostozidarji preganjali in surovo napadali velikega videmskega nadškofa Casasola, ker je branil versko enakopravnost Slovencev. Žalostno je, da sede danes mnogi laški duhovniki iste škofije v zloglasnem tajnem protislovenskem odhodu »za zaščito vere«. Še marsikaj bi lahko naštel, a raje molčim. Vprašujem se, kakšno korist ima naša Cerkev od tega, da razobeša svoje umazano perilo pred očmi komunističnega in pravoslavnega vzhoda? Človek se po vsem tem sprašuje, kakšna je danes pravzaprav vloga duhovščine v naši obmejni deželici?

IZ POBONESCA

Predpreteklo nedeljo je bilo v Landarju veliko versko slavlje. Vse je bilo veselo in prazniško razpoloženo. Vas je bila okrašena z mlaji in cveticami, zvonovi so pritrkavali. Vsa dolina se je zbrala okoli domačina Antona Spekonje, ki je ta dan daroval prvo daritev. Nove maše se je udeležil tudi slavljenčev stric, ki že nad 30 let živi v Kanadi in je ob tej priliki prvič obiskal svojo ljubljeno domačijo. Vse je bilo veselo, le stričevo srce je krvavelo od žalosti, ker je upal, da bo ob nečakovi novi maši slišal pridigo v sladki domači govorici. Častitljivi mož

ni nikakor mogel razumeti, da se je v 30 letih življenje rodne vasi in cerkve toliko spremenilo. Domačini so se seveda z njim in med seboj razgovarjali po domače, a možu ni šlo v glavo, zakaj se v cerkvi ne sme označiti božja beseda v materinem jeziku vernikov, kakor je bilo tedaj, ko je on bil še doma.

Novomašniku želimo obilo božjega blagoslova in uspeha v božjem vinogradu. Polagamo mu na srce gorečo željo, da bi nikdar ne pozabil jezika, ki ga je naučila njegova mati. Saj samo z njegovo pomočjo lahko zares zdravi duše slovenskih vernikov, če mu bo naklonjena mila sreča, da bo pasel duše med domačim ljudstvom.

IZ OBLICE

Leta 1955 je prišel za župnika v našo vas g. Janez Župančič. Takoj po prihodu se je potrudil, da bi naša cerkev dobila nove zvonove. Njegov trud je bil končno kronan z uspehom. Takoj po Sv. Alojziju so letos na dvorišču videmske nadškofije nove zvonove blagoslovili, tako da so 25. junija lahko prvič zabučali v slavo božjo in veselje vaščanov.

Domača »šagra«, ki smo jo slovesno praznovali, je bila ena najlepših, kar jih je doživela naša župnija. Vsa vas se je ob veličastni pesmi zvonov nekako prerodila. Naše veselje je bilo še toliko večje, ker smo ga delili z našimi brati in sestrami iz Jugoslavije, ki so nas ob tej slovesni priliki obiskali v lepem številu.

IZ ŽABNIC

Romanja na Sv. Višarje so od praznika Sv. Ivana dalje od nedelje do nedelje vedno številnejša. Posebno veliko romarjev je bilo na praznik sv. Petra in naslednjo nedeljo. Letos so dušnopastirsko službo na božji poti prevzeli klaretanci iz Rima, med katerimi je več slovenskih redovnikov. Oskrbnik svetišča je sedaj o. Surina Anton, ki je Slovenec iz Istre.

23 Pred 100 leti

R.B.

Ministrov podpis so v uradnem listu kar uradno natisnili pod odluk, katerega minister še videl ni.

Poleg cesarjeve samovolje, ki je zlasti v zunanjih vprašanjih države sam odločeval, so igralo važno vlogo v zunanji politiki tudi razne struje. Večina fevdalnih plemičev in generalov s starim Radetzkyjem vred so bili rusofili, kar se prvi hip prav čudno sliši. Toda ti ljudje so ostali s svojo miselnostjo še v letu 1849, ko je cesar le z ruskimi bajornti ukrotit madžarsko revolucijo pod Kossuthom in Petöfijem. Plemstvo je iz strahu pred meščansko revolucijo in za brambo leta 1848 izgubljenih posebnih pravic iskalo zvez z Rusijo, ki je bila proti novemu liberalnemu mišljenju.

Druga avstrijska zunanjepolitična struja je bila sestavljena iz bogatih meščanskih krogov, ki so hoteli predstavljati nekako »naprednjaštvo« iz leta 1848. Za voditelja te struje se je imel Bach sam, ki je bil odločno proti moskovski politiki. Naslanjati se je

hotel na zapadni velesili Francijo in Anglijo, ki naj pritisneta na Turčijo, da prepusti podonavsko kneževino, Srbijo in Bosno, Avstriji. Prepričal je tudi cesarja Franca Jožefa, da je carjevemu odposlancu grofu Orlovu odgovoril, da ne bo nikoli dovolil ruskega protektorata nad balkanskimi Slovani.

Tretjo, avstrijsko-prusko strujo je pa vodil trgovski minister Bruck. Izhajal je iz meščanskih krogov; imel je dober trgovski nos in je bil politično od vseh ministrov še najbolj razgledan. Pred očmi je imel veliko avstrijsko cesarstvo, ki naj bi segalo čez Balkan še v Malo Azijo. Ta cilj je hotel doseči brez Rusije, še manj z zapadno pomočjo, ampak kot pristen Nemec z zavezništvom s Prusijo. Zunanji minister Buol je pa bil odločno protiprusko usmerjen. Zato je delal politiko od dneva do dneva in je med tremi strujami le spretno plesal, dokler ni sam zdrknil na diplomatskem parketu.

Vendar se je iz vse te politične mešanice posvetilo avstrijskim državnikom, da so sprejeli Bruckovo mnenje, po katerem je treba

avstrijski jug gospodarsko in prometno povezati v enoto.

Iz te ideje se je leta 1857 rodila in zgradila južna železnica Trst-Dunaj, ki je imela za naše kraje važne gospodarske posledice, pa tudi svoje senčne strani.

Zanimanje za gospodarsko izboljšanje v državi se je zbudilo v dobi tako imenovane gospodarske reforme. Takrat so se vladarji ravnali po načelu: vse za ljudstvo, a brez ljudstva! Spoznali so, da bodo cesarske blagajne bolj polne, če bo kmet umneje gospodaril; da bodo polki na Laškem štel več krepkih fantov, če se bo gospodarstvo in s tem tudi zdravstveno stanje državljanov dvignilo. Zato so začeli izdajati že proti koncu 18. stoletja postave, ki so bile napredne in v korist ljudstvu.

Parizarji — Hlaponi

Predvsem so stremeli vladni možje za tem, da se primorske krajine zvežejo z notranjostjo države po dobrih cestah in kasneje po železnicah. Zato je cesar Karl VI že leta 1716 ukazal zgraditi veliko cesto med Trstom in Ljubljano. Do tistega časa so vse blago morali po stezah tovoriti. Koliko je trpela živina, koliko tovorov so občestni roparji pokradli! Trgovina in večja obrt se nikakor nista mogli razviti, dokler niso bile zgrajene dobre ceste. (Nadaljevanje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Kulturni pomen počitniških potovanj

V poletnih mesecih imamo vsak dan priložnost srečavati v našem mestu mlade fante v kratkih hlačah in z nahrbtniki, vse zagorele od sonca, ki so prispeli morda iz Nemčije, Francije, Holandije ali Skandinavije. Počasi, z odmerjenimi koraki tistih, ki so vajeni hoditi peš, stopajo po mestu in si ogledujejo njegove zanimivosti. Proti večeru se napotijo proti mladinskemu zavetišču (Ostello), kjer prespijo noč, ali pa odidejo kam v bližnjo okolico, kjer si postavijo šotor in se utaborijo čez noč.

Mnogi potujejo s kolesi in najbolj podjetni celo z avtomobili. Trije, štirje hranijo vse šolsko leto (ker po veliki večini so to gimnazijci in vseučilišniki) denar, da si kupijo v začetku počitnic kak prastar avto (če ga ne privlečejo naravnost s kakega avtomobilskega pokopališča), ki ga nato s skupnimi močmi in s prijazno pomočjo kakega prijatelja-mehanika toliko popravijo, da je spet sposoben za vožnjo. In z avtomobilom, ki bi ga marsikdo ne maral niti zastoj, če že ne zaradi drugega, ker vzbuja s svojimi muzejskimi oblikami preveč pozornosti, prevozijo na začudenje mehanikov velik del Evrope ali celo Afrike in Azije. Tako spoznajo vrsto tujih dežel in narodov ter si ustvarijo o njih jasne, realistične predstave, razen tega pa preživijo nad vse prijetne počitnice. Kajti nihče tako ne uživa počitnic kot dijak in posebno še na potovanju.

Taka potovanja so bila vse do zadnje vojne močno priljubljena tudi pri slovenski dijaški mladini. Nekdaj je potovala peš, v času med obema svetovnimi vojnami pa s kolesi ali z »avstopomom«. Ta potovanja so imela za slovensko dijaško mladino neprecenljiv pomen. Na njih se je seznanjala s tujimi narodi, se učila in spopolnjevala v tujih jezikih ter spoznavala tujo kulturo, da je poglajljala lastno in dobivala pobudo za bodoče kulturno delovanje. Vsa bogata vtisov se je dijaška mladina vračala domov in se z večjim veseljem lotevala učenja. Mnogi slovenski študentje so tako prispeli do Hamburga ali celo v Skandinavijo, obiskali prestolnice slovenskih držav, si ogledali Pariz in Marseille, »prevandrali« Italijo in pokukali v Severno Afriko ali v Turčijo. Taka potovanja so jim nadomeščala vse pretežno dosegljive štipendije, uspeh pa je bil morda isti, če ne večji, ker so mladi ljudje lahko samostojneje presojali razmere drugod.

Tudi v zdravstvenem in psihološkem pogledu so taka potovanja zelo koristna in jih vzgojitelji priporočajo, seveda za mladino, ki je primerno zrela in telesno odurna. Mladina si na njih krepi mišice ter uči premagovati vsakovrstne težave, predvsem pa se navaja k samostojnosti.

Pomanjkanje takega duha in podjetnosti pa opazimo pri naši tržaški študentovski mladini. Le malokateri si upa samostojno pokukati čez meje naše ozemlja in še to le do sorodnikov ali zancev kje v Jugoslaviji ali Italiji. Redki so tisti, ki bi čutili veselje do pravega počitniškega »raziskovalnega« potovanja (kajti to je za mladega študenta v pravem smislu raziskovanje). Ne vemo, kaj je temu vzrok, verjetno samo pomanjkanje podjetnosti; pomanjkanje gmotnih sredstev gotovo ne, saj ravno taka potovanja niso draga in razen tega si pridni fantje in dekleta na potovanju vedno lahko kaj zaslužijo s tem, da pomagajo kak dan kje v kakem

hotelu ali na kaki kmetiji. Skoro povsod v Evropi je tudi dobro preskrbljeno za take mlade potnike, v obliki mladinskih gostišč, počitniških zvez itd.

Zato bi bilo želeli, da bi se opogumila tudi naša študentovska mladina na Tržaškem in Goriškem ter po možnosti izkoristila že letošnje počitnice za dolgo in prijetno potovanje, na katerih naj zbere čimveč trajnih vtisov in znanja o drugih narodih.

Italijanska in jugoslovanska glasba v Benetkah

V beneškem gledališču »La Fenice« je bil prejšnji petek zvečer prvi iz venca šestih koncertov, na katerih bodo izvajali skladbe najboljših sodobnih italijanskih in jugoslovanskih skladateljev. Prireja jih Italijanska radijska in televizijska družba. Spored prvega koncerta, ki ga je dirigiral slavni glasbenik Ettore Gracis, je obsegal skladbe Slavka Osterca, Milka Kelemena, Jakova Gotovca, Stjepana Suleka in Josipa Slavenskega. Spored so prenašali po radiu.

Drugi koncert, ki je bil v ponedeljek (8. t. m.) zvečer, pa je imel na sporedu eno delo znanega sodobnega italijanskega skladatelja Alfreda Cassele (»Serenada«) in eno Hrvata Stjepana Suleka (»Sinfonia eroica«). Dirigiral je Arturo Basile.

Tretji koncert bo v petek, 12. t. m.

Tržaška slovenska radijska postaja je posvetila tej razveseljivi manifestaciji italijansko-jugoslovanskega kulturnega zблиžanja veliko pozornost in tako tudi italijansko radijsko omrežje, ki je prenašalo prvi koncert v celoti.

Donošno "arheološko" delovanje

Pred kratkim so poročali egiptovski in drugi časopisi, da je neka arheološka odprava odkrila v egiptovski puščavi blizu kraja Dashur novo piramido, ki jo je bil pesek v teku časa tako zasul, da je bila popolnoma enaka drugim peščenim gričem. Vodja odprave je bil Američan Charles Arthur Muses, spremljala pa ga je lastnica založbe »Folk Wings« iz Colorada miss. Howell. V odpravi so bili tudi nekateri odlični egiptovski arheologi.

Piramida, ki jo je odprava odkrila, ni velika, pač pa ena najstarejših, kar so jih doslej odkrili, oziroma izkopali iz peska. Hieroglifični napisi na sarkofagu in na posodju v njej se glase: »Amni Amnu, kralj Gornjega Egipta«. Amni Amnu je bil eden izmed pastirskih kraljev, ki so prispeli v Egipt iz Azije. V tem pogledu je odkritje zelo važno, ker bo pomagalo osvetliti novo poglavje egiptovske in sredozemske zgodovine. Važno je tudi zato, ker grob v piramidi še ni bil izropan, kot se je zgodilo v teku stoletij z grobovi v skoro vseh drugih piramidah.

Toda tisto, kar so zamudili tatovi prejšnjih stoletij, je nadoknadil vodja odprave Charles Arthur Muses. V piramido je lezel vedno sam in vedno jemal s seboj kovček. Nazaj je prinesel znerom polnega, a svojim kolegom ni hotel pokazati, kaj je v

želimo le, da bi se tako kulturno zблиžanje nadaljevalo in poglobljalo, tako da bi prišlo končno do iskrenega in plodnega sodelovanja med italijanskimi in jugoslovanskimi narodi, ki so si v marsičem bliže, kot bi sklepali po zgodovini zadnjega polstoletja. Iskreno sodelovanje na kulturnem področju kot drugod je koristno za obe deželi.

KULTURNE VESTI

* Papežev Sveti Ufij pripravlja baje revizijo seznama knjig, ki so na »indeksu«. Novi seznam bo — tako poročajo — obzirnejši od starejših pisateljev svetovne književnosti kot n. pr. do Victorja Hugoja, Alexandra Dumasa in do Balzaca.

* Za dvatisočletnico Ciceronove smrti bo izdal Center za študij Ciceronovih del vse njegove spise v posebnih izdajah, v kritični in ljudski, ki bo vsebovala tudi italijanski prevod.

* V Ljubljani so 28. junija odprli razstavo del, ki jih je naslikal v Sloveniji avstrijski baročni slikar Kremser-Schmidt. V Avstriji je izšla pred kratkim knjiga o njem.

* Dr. Bratko Kreft, najboljši sodobni slovenski dramatik, je bolan. Zbolel je po svojem povratku iz Poljske. Zdravi se na rojstnem domu v Prlekiji.

* Slavni ameriški umetnostni kritik Bernard Berenson, ki stalno živi v svoji vili »I Tati« blizu Florence, je dopolnil te dni 92. rojstni dan. Ob tej priliki je poromal v Assisi, o katerem je veliko pisal.

* Znan Ali Khan je prodal v Parizu na dražbi dragoceno zbirko slik, ki je obsegala 52 del znamenitih mojstrov, največ iz preteklega stoletja. Zanj je dobil nad 140 milijonov lir. Dražba je trajala samo poldrugo uro.

* Slavni avstrijski smučar olimpijski zmagovalci Toni Sailer je sprejel ponudbo, da bo igral glavno vlogo v nekem filmu, ki bo imel naslov »Leto dni v nebesih«. V filmu se ne bo veliko smučal, ampak bo moral igrati romantičnega zaljubljenca. S snemanjem bodo začeli že te dni.

Na marsu je življenje

V Flagstafu v Arizoni je zaključil svoje študijsko zborovanje mednarodni odbor za planet Mars. Na zasedanju so se zbrali zvezdoslovci iz dvanajstih držav, da bi poročali o svojih opazovanjih lanskega leta. Ugotovitve iz poročil je strnil predsednik odbora dr. E. Slipher v naslednje točke:

1. Zdi se, da so vremenski pojavi na Marsu podobni tistim na zemlji, a kažejo večje temperaturne razlike.

2. Polarno področje na Marsu, ki ga je opazili na tisoč fotografijah, je sestavljeno verjetno iz treh plasti: prva je iz podobnih tvarin kot zemlja, druga plast je iz leda, tretjo pa tvorijo oblaki.

3. Na Marsu dežuje. S tem si razlagajo temnejše madeže, ki se včasih pojavijo na Marsovi površini.

4. Možno je, da obstoji na Marsu neko organsko življenje, vendar ga ni mogoče primerjati z oblikami življenja na zemlji.

5. Od časa do časa se zasveti na Marsu skrivnostna modra luč, ki omogoča, da zvezdogledi brez težav opazujejo površino planeta. Luči pa ni mogoče videti istočasno z vseh opazovalnic na zemlji.

Dr. Slipher je končno omenil, da so lani posneli zelo veliko fotografij Marsove površine. Odbor jih je preučil okrog 100.000. Poslali so mu jih zvezdarne iz Združenih držav, Južne Afrike, Indije, Japonske, Argentine in Jave.

Za predsednika odbora je bil ponovno izvoljen dr. Slipher. Zborovalci so pooblastili vodstvo, naj zaprosi Sovjetsko zvezo, da bi tudi ona pristopila k mednarodnemu odboru za Mars.

Skoro gotovo je, da bomo še mi sami doživeli (vsaj mlajši med nami), kako ljudje potujejo na luno. A rod, ki pride za nami, bo doživel najbrž tudi to, da se prvi ljudje izkrcujejo na Marsu. Seveda če ne bo peščica norcev prej sveta uničila z atomskimi poskusi in atomsko vojno.

njem. Stvari, ki jih je nabral v piramidi, je odvažal v samotno vilo, ki sta jo imela najeto z miss Howell blizu velike Keopsove piramide. Nekaj dni po odkritju piramide je nenadno zapustil odpravo in sporočil, da je bolan. Medtem pa je pripravil kovčke, jih natlačil z dragocenostmi, najdenimi v piramidi, zlasti z zlatimi ploščicami, ki so jih polagali stari Egipčani mrtvim na obraz. Obenem je odnesel dragoceno posodje in papiruse s hieroglifi ter se odpeljal na letališče pri Kairu, da bi se vkrcal na letalo proti Združenim državam.

Egiptovskim strokovnjakom, ki so bili v odpravi, se je pa zdela bolezen ameriškega arheologa le nekoliko čudna in zato so obvestili policijo. Muses se je prav začudil, ko je moral odpreti carinikom na letališču svoje kovčke ter so začeli drugače vpljudni in skoro brezbržni fantje brskati vnato po njih. Nikoli prej mu ni bilo treba kovčkov odpreti. Izkazalo se je, da so štirje kovčki polni dragocenih najdb. Arheologa so seveda zaprli in po hitrem sodnem postopku so mu v Kairu prisodili petnajst dni zapora. Toda sodni postopek proti njemu se še nadaljuje, zlasti ker so našli v njegovi najeti vili še več drugih kovčkov z ukradenimi dragocenostmi.

Nekaterim ameriškim krogom je seveda vsa zadeva hudo nerodna in zato so razširili vest, da je Muses spiritist in da je hotel porabiti ukradene dragocenosti za preučevanje nekih skrivnostnih spiritističnih formul, ki so jih nekdanji Egipčani baje poznali.

Tudi v Italiji, zlasti v srednji, imajo sodišča pogosto opraviti z ljudmi, ki ropajo etruščanske in rimljanske ali grške grobove. Ti narodi so imeli namreč navado, da so polagali mrtvim v grob dragocene vaze in zlate okraske, pa tudi razne druge umetniško izdelane predmete, ki imajo danes veliko vrednost. Nekateri ljudje v Toskani, na Siciliji in drugod so postali pravi strokovnjaki za odkrivanje takih grobov. Naskrivaj jih odkopljejo in najdene dragocenosti prodajajo na »črni borzi«, najrajši seveda tujcem in zlasti Američanom. Posel je ravno tako grd kot donosen, a še bolj donosen za kupce kot za prodajalce, ker dobijo tujci dragocenosti iz grobov za malenkostno ceno, sami pa jih potem v Ameriki prodajajo naprej tudi za milijone, zlasti če gre za etruščanske in grške umetnine. Izvoz takih dragocenih starin in umetnin iz Italije brez posebnega dovoljenja vlade je strogo prepovedan, a tako tihotapstvo je težko preprečiti, saj posojijo starine iz Italije v svojih kovčkih ljudje, ki zaradi svoje imenitnosti ne vzbujajo pri carinikih nikakega suma.

GOSPODARSTVO

SKUPNO EVROPSKO TRŽIŠČE IN MLEKO

Našim bralcem je znano, da so Zapadna Nemčija, Belgija, Francija, Luksemburg, Nizozemska in Italija ustanovile skupno evropsko tržišče, ki se bo polagoma začelo uveljavljati. To pomeni, da bodo med temi državami odstranjene carinske meje, tako da bo blago krožilo brez carine. Vsi dogovori o skupnem tržišču bi se morali popolnoma uresničiti najkasneje v 15 letih.

Položaj italijanskih živinorejcev pa ni ravno preveč rožnat, zlasti kar zadeva mleko in njegove izdelke. Najprej moramo ugotoviti, da je v Italiji potrošnja mleka, masla in sira zelo nizka. Cena mleku je v Italiji višja kot na Nizozemskem, nižja kot v Zapadni Nemčiji in v Luksemburški, približno enaka pa kot v Franciji in Belgiji. Velike so tudi razlike v količini mleka, ki jo v posameznih državah daje posamezna krava. Srednja mlečnost znaša na Nizozemskem 3855 litrov na leto, v Belgiji 3650, v Luksemburgu 3100, v Zapadni Nemčiji 2940, v Franciji 2160 in v Italiji pa le 1900, torej polovico manj kot na Nizozemskem. Zato se italijanski živinorejci nekoliko boje skupnega evropskega tržišča.

IZBOLJŠANJE VEČNE DETELJE ALI LUCERNE

Večna detelja ali lucerna (erba medica) je čedalje važnejša krma. Danes je ne gojimo samo zato, da jo svežo ali osušeno krmimo živini, temveč pripravljamo iz nje tudi najrazličnejše moke, ki so zelo važne in učinkovito krmilo za mlado živino in za perutnino. Posebno skrbno pripravljeno pa jo v vedno izdatnejši meri uporabljajo tudi za prehrano otrok. Zato je razumljivo, da se proučevalci rastlin vedno bolj zanimajo za lucerno in da hočejo genetiki, to je proučevalci dednih lastnosti, odbrati ali selekcionirati in celo na novo vzgojiti vrste, ki bi bile boljše in izdatnejše od sedanjih.

Če vsejemo navadno lucerno in nato opazujemo na njivi njen razvoj, bomo med posameznimi rastlinami ali grmi ugotovili velike razlike: nekateri grmi bodo imeli močna in visoka stebila, drugi visoka, toda šibka, tretji nizka in košata; velike razlike so tudi v listih, ki so lahko podolgovati, okrogli itd. Očitno je, da imamo tu opravka z velikim številom sori, ki se druga od druge razlikujejo po obliki in tudi po svoji gospodarski vrednosti in priporočljivosti.

Naši kmetje že več let tožijo, da današnja lucerna ni več tako dobra, kot je bila pred desetletji. Pravijo, da je takrat deteljišče bilo 7 let gosto poraščeno z lucerno in se je komaj tedaj začelo redčiti, medtem ko se redči danes že v 3. ali 4. letu. Poleg tega trdijo, da današnja lucerna da manj košenj kot pred desetletji, v splošnem vsaj eno manj.

Zaradi slabših lastnosti lucerne ne tožijo samo naši kmetje, temveč več ali manj poljedelci v vseh državah. Zato so strokovnjaki dobili nalog, naj lucerno proučujejo in vzgojijo njene bolj donosne sorte. Dne 9. junija je bil v Lonigu (Vicenza) sestanek italijanskih izvedencev, ki so se bavili s tem vprašanjem. Ogledali so si v bližini primerjalna polja z različnimi sortami in končno

sprejeli več resolucij. Ena od teh zahteva od vlade, naj odredi, da se mora iz inozemstva uvoziti seme pobarvati, da ne bo delalo nepravilne konkurence domačemu odbranemu semenu. Take lucerne pa je zaenkrat še zelo malo.

PRIDELEK PŠENICE V ITALIJI

Poročali smo, da so letos računali v Italiji na izredno velik pridelek pšenice, se pravi na nad 100 milijonov stotov. Takega pridelka ni bilo, in sicer zaradi škode, ki jo je v začetku maja povzročila pozeba, in zaradi poplav, posebno v Piemontu in v Polesine. Računajo, da so pridelali le nekaj več kot 80 milijonov stotov.

Kljub temu ima Italija nekaj deset milijonov stotov pšenice preveč in zato vlada svetuje, naj kmetovalci v prihodnji jeseni sejejo nekaj pšenice manj. Preveč je samo mehke pšenice, to je zrnja za kruh. Premalo pa je trde pšenice za testenine. Trdo mora Italija še vedno uvažati. Da bi pšenica zadostovala notranjim potrebam, je vlada znižala za 100 lir pri stotu oddajno ceno za mehko pšenico, za isto vsoto pa zvišala ceno trdi.

NAGLO NAPENJANJE GOVED

Napenjanje nastane predvsem zaradi sveže krme, posebno detelje. Če v sedanjem času krmimo živalim deteljo ali svežo travo, ki je nekaj ur ležala na luku in v sončni vročini ter nato živino še napojimo, je napenjanje skoraj neizbežno. Isto velja za vsako ugreto krmo. — Napenjanje tudi nastane, če se žival na tešče sočne trave ali detelje in se potem napije. Jeseni pa se napnejo živali, če užijejo doma ali na paši svežo krmo, na kateri se še ni posušila slana.

Napenjanje je najbolje preprečiti, če pa že nastopi, ne smemo izgubiti glave, ker navadno se da rešiti vsaka žival, in sicer takole:

Brž ko se napenjanje pojavi, je potrebno poklicati živinozdravnika. Če je ta daleč in ni verjetno, da kmalu pride, moraš poiskati kakega izvežbanega živinorejca. Medtem po-

stavimo obolelo žival v tako stoji, da so prednje noge mnogo višje — pol metra — od zadnjih. Žival oblivamo po trebuhu z mrzlo vodo. Istočasno vtaknemo govedu počez gobca droban sveženj dolge slame, katero privemo za roge. Tako prisilimo žival, da stalno vrti jezik in požira slino. Pri vsakem požirku, ki pride v želodec, izgine iz njega nekoliko plina.

V vsakem živinorejskem okolju bi morala biti na razpolago mala lekarna, ki bi imela trokar (trequarti) in požiralnikovo cev. Požiralnikovo cev namažemo z oljem in jo polagoma vtaknemo v požiralnik napete živali. Tako zginejo plini iz želodca. — Trokar pa rabimo v skrajni sili. Paziti moramo, da sta trokar in požiralnikova cev snažna.

SOLJENJE KRME

Prevečkrat se zgodi, da grozi nevihta, ko imamo zunaj skoraj posušeno krmo. Če jo pustimo zunaj, bo mnogo izgubila na vrednosti in se lahko celo popolnoma pokvari. Kaj naj storimo v tem primeru?

Če je krma vsaj za 3/4 suha, jo lahko spravimo na senik, a jo moramo osoliti z živinjsko soljo. Krmo razprostrimo v 30 do 40 cm debelih plasteh in vrhu raztrosimo po 1 kg soli na 100 kg krme. Ta se bo sicer ugrela, a sol ne bo dovolila, da bi nastala prevelika vročina.

Take krme pa ne smemo preveč stisniti, preveč steptati, ker mora iz nje izhlapeti voda.

UMRL JE STROKOVNJAK ZA KROMPIR

Ob smrti še tako neznatnega pesnika se navadno dogaja, da se vsi listi razpišejo. Če pa umre strokovnjak za krompir, ki ima »samo« to zaslugo, da je obvaroval našo vsakdanjo hrano pred izroditvijo in gnitjem, se ga malokdo spomni. Tak strokovnjak je bil dr. Teobald Gebert, ki je umrl v Brunecku dne 21. junija. Spisal je mnogo razprav o krompirju in je bil glavni organizator za pridelovanje semenskega krompirja v Južnem Tirolu, zlasti v Pusterški dolini. Bil je tudi duša močne zadrage v Brunecku, od koder izvažajo letno vlake semenskega krompirja po vsej Italiji.

Y Sportni pregled

VROČINA MUČI TUDI KROŽNO DIRKO PO FRANCJI

Prejšnji četrtek je 120 kolesarjev iz desetih držav odrinilo iz Nantesa v Franciji in s tem pričelo znano krožno dirko »Tour de France«, ki je letos dolga 4665 km. Tekma je silno naporna, tako da je ogromno število kolesarjev že prve dni odstopilo. Med temi so Gaul, Debruyne, Astrua, Wagtmans, Bahamontes, Poblet, Clerici ter Graf. Ker je najhujši sovražnik dirke neznošna vročina, lahko računamo, da bo v Pariz dospelo le majhno število tekmovalcev.

Prvo rumeno majico je osvojil Francoz Darrigade, ki je v končnem naskoku prehitel Španca Pobleta. Druga etapa je v lestvici povzročila precejšnje spremembe. Zmagal je Privat, ki je prišel na cilj z več minutami prednosti. V tretji etapi so zaigrali glavno vlogo Francozi, ki so zmagali tako na dirkališču v Caenu kot v Rouenu (1. Anquetil). Nadaljnje etape so se vile po slabih cestah Belgije in so bile za marsikoga usodne. Mnogo je pridobil le domačin Janssens, ki je pustil za seboj vso glavnino. V naslednjih dirkah je po hudih borbah odzvel rumeno majico Privatu najprej Anquetil, nato Barone in Forestier, dokler je ni spet osvojil mladi Anquetil, ki se je dobro izkazal tudi v gorskih predelih. Italijani so se nekoliko opomogli šele na koncu ter zmagali v Besançonu (1. Baffi) ter v Briançonu (1. Nencini). Na prvem mestu lestvice se do sedaj trd-

no drži Anquetil, toda kruta vročina utegne biti še marsikomu usodna.

Zmagovalci etap so: Nantes-Granville: Darrigade (Francija); Granville-Caen: Privat (Francija); Krožna dirka po Caenu: Francija; Caen-Rouen: Anquetil; Rouen-Roubaix: Janssens (Belgija); Roubaix-Charleroi: Bauvin (Francija); Charleroi-Metz: Trochut (J. Z.); Metz-Colmar: Hassenforder (S. V. C.); Colmar-Besançon: Baffi (Italija); Besançon-Thonon les Bains: Anquetil (Francija); Thonon les Bains-Briançon: Nencini (Italija) in Briançon-Cannes: Privat (Francija).

SPORT PO SVETU

Tenis — Prejšnji teden so se zaključile borbe na velikem igrišču v Wimbledonu. Končni izidi so naslednji: posamezniki 1. Hoad (Avstralija); posameznice 1. Gibson (ZDA); moški pari: 1. Patty-Mulloy (ZDA); ženske dvojice: 1. Hard-Gibson (ZDA) ter mešani pari: 1. Rose (Avstralija) - Hard (ZDA).

Motociklizem — V nedeljo so bile na belgijskem dirkališču Francorchamps dirke za svetovno prvenstvo. V posameznih disciplinah so zmagali: 125 km Proveni (Mondial); 250 km Hartle (M. V. Agusta); 350 km 1. Campbell (Guzzi); 500 km Liberati (Gilera) in sidecars Schneider (BMW). Prejšnjo nedeljo pa so tekmovali v Assenu (Nizozemska). Na prvo mesto so se uvrstili: 125 km in 250 km Proveni (Mondial); 350 km Campbell (Guzzi); 500 km Surtees (M. V. Agusta) in sidecars Hillebrand (BMW). Splošna lestvica je po četrti dirki naslednja: 125 Proveni; 250 Sandford; 350 Campbell; 500 Liberati in sidecars Hillebrand. Vrstni red vozil je naslednji: 125 Mondial; 250 Mondial; 250 Gilera; 500 Gilera; sidecars BMW.

4

Za
naše

n a i m l a i š e

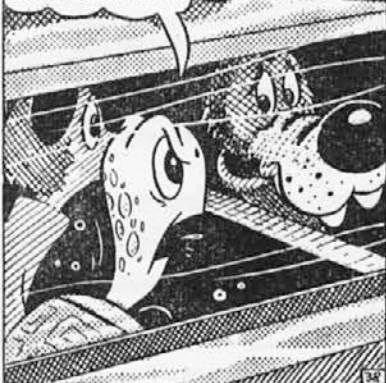
č u d e ž n i o t o k

OBRNITI GA NE MOREM! USTA=VIL. BOM VOZILO. TO JE EDINO, KAR LAHKO STORIM...

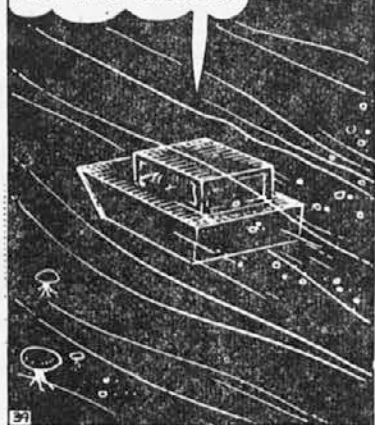

VOZILO SE JE USTAVILO...

NO. IN SEDAJ? BOMO OSTALI KAR V TEJ TEMI? POPRAVI VEDAR KRMILLO!!

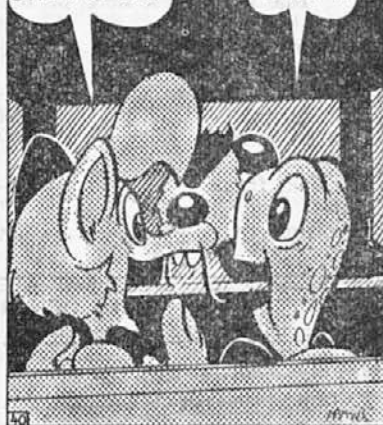

GLEJTA, PREMİKAMO SE! GLOBINSKI TOK NAS JE ZAGRABIL... KAM NEKI NAS VLEČE?..

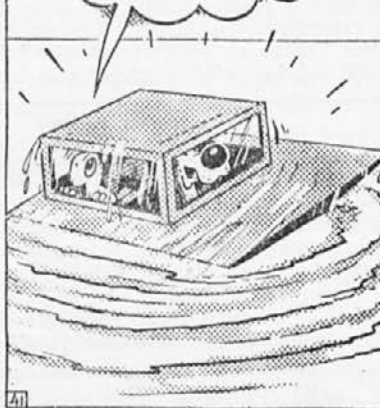

PRITISK! PADA! ŽUTITA? HURA!! DVIGAMO SE!

PRAV IMAS! KAR LAŽE DIHAM.

JOHUUU!!! REŠENI SMO! ODPRI SKRINJO, LAKOTNIK, DA SE NADIHAMO ZRAKA!

AHHH... KONČNO! KAKO PRIJETNO JE, ŠE LAHKO ZADIHAŠ PO MILI VOLZI... AHHH...

LAČEN SEM!

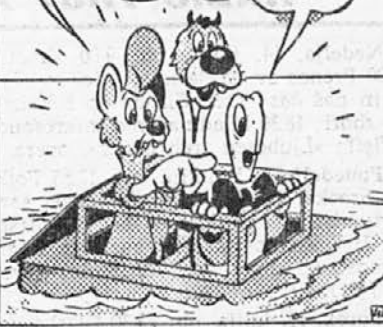

LAČEN?! NAJPREJ NAJU ZVARI V SVOJ ZABOJ IN NAJU ODPELJE NEKAM NA GREDO OCEANA, POTEM JE PA - LAČEN!! UH, NEMARA SE BOŽ KAR NAJU LOTIL, POŽREŠNOST!? POPRAVI RAJŠI KRMILLO! UH...

PUSTI GA, TRDONJA, SAJ GA POZNAŠ! POGLEJ TJALE - ZDI SE MI, DA VIDIM NEKAJ NA OBZORJU.

KJE? KAJ? GLEJ NO, PRAV IMAS, VIDETI JE KOT OTOK!

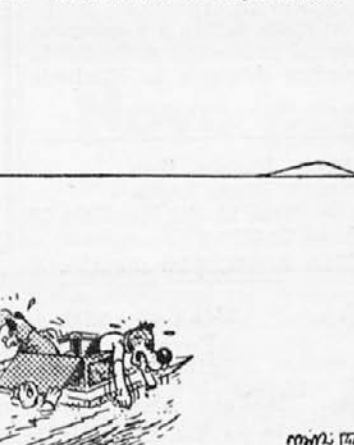

DA, OTOK JE! NEKAKO GA MORAMO DOSEČI, DRUGAČE BOMO POMRLI OD ŽEJE IN LAKOTE.

DAŽMO, VESLAJMO!

VEGLALI SO, KAKOR SO PAČ MOGLI - Z ROKAMI IN NOGAMI...

TODA VOZILO SE DOSEGLJO TLA ŠELE POZNO V NOČ...

POPOLNOMA IZČRPANI SO NAŠI POTNIKI ZLEZLI NA GUHO, POPADALI V TRAVO IN ZASPALI KOT UBITI...

Zaroka ob jezeru

10

Edine misli so segle daleč nazaj. Hvaležno ga je pogledala. »Moja opora in prijatelj«, — tako je dejal tudi takrat, ko sta se prvič sprehajala ob jezeru. Natanko se je še spominjala. Nosila je preprosto, okusno ukrojeno obleko. Pod pazduho je imela mapo s papirji, da je stenografirala njegov narek. »Se še spominjaš«, se je oglasila, »kako si mi izplačal prvo plačo? Bila je dvojna v primeri z drugimi tipkaricami.«

»Moral sem že biti zaljubljen, če ne bi ti ne bil toliko ponudil.«

»Da, tako se je pričelo. Res srečno — in upam, da se bo vse tudi srečno končalo. Občutek imam, da je najhujše že mimo.«

Glej, tam prihaja Vit. Pokazala je z roko. »Bržkone želi govoriti s tabo. Bom kar šla«, in je vstala.

»Ej, kaj se ga bojiš«, je nagajivo zavpil za njo.

Vit se je usedel nasproti očetu. Resno mu je gledal v obraz. »Očka, menim, da je najbolj pravilno, če se med možmi resno in odkrito pomenimo o dejstvih, ki so že tu.«

»Popolnoma pravilno«, je pritrdil oče. Samo to te prosim, da mi končno jasno in mirno poveš, kaj meni — pravzaprav nam vsem očitaš.« Vit je v zadregi mencial na stolu in prekladal pipo iz roke v roko. »Kar mirno si jo nažgi, Vit, saj mati ne bo imela nič proti temu.«

»Mati — si rekel«, je Vit oponošajoče odgovoril. »Pa me še vprašuješ, kaj ti očitaš? Zatajil si mi pravo mater! Enaindvajset let že imam, pa še nisem videl slike svoje matere! Zatajili ste mi jo — in Eda je še pomagala.«

Tomo Vrbič je pomenljivo pogledal sina. Bil je zadet od tridih besed, kljub temu pa ni mogel prikriti veselja nad sinovo odkritosrčnostjo.

»Toda, poglej malo, Vit, saj je šlo za eno ali za drugo...«

»Za katero?« ga je sin prekinil.

»Za resnico ali za laž — in vi ste se odločili za laž.« Umolknil je za hip, nato je skušal sinu pojasniti: »V nedolžni laži je dostikrat skrite mnogo več ljubezni, kakor pa včasih v surovi resnici.«

Sinu pa ni bilo prav, zato je pripomnil: »No, da, ti si pač pesnik — taki ljudje pa ne jemljejo resnice preveč natanko!«

TEDENSKI KOLEDARČEK

Dne 10. julija si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	622—624 lir
avstrijski šiling	23,75—24,50 lir
100 dinarjev	90—95 lir
100 francoskih frankov	148—153 lir
funt šterling	1690—1720 lir
nemško marko	146—148 lir
pesos	13—16 lir
švicarski frank	145,25—146,75 lir
zlato	709—712 lir
napoleon	4900—5000 lir

VALUTA — TUJ DENAR

14. julija, nedelja: Bonaventura
 15. julija, ponedeljek: Vladimir, Justa
 16. julija, torek: Karm. M. b., Favst
 17. julija, sredo: Aleš, Marcelina
 18. julija, četrtek: Friderik, Miroslav
 19. julija, petek: Vincenc Pavelski
 20. julija, sobota: Marjeta, Elija

RADIO TRST A

Nedelja, 14. julija, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Slovenski zbori; 18.30 Mladina pred mikrofonom; 20.30 Prokofiev: »Ljubezen treh oranž«, opera v 4 dejanjih.

Ponedeljek, 15. julija, ob: 12.55 Folklori ansambel Srečka Dražila; 18.50 Slovenski samospevi: poje baritonist Marcel Ostasevski; 19.15 Radijska univerza; 21.00 Znanost in tehnika; 22.00 Iz slovenske književnosti in umetnosti; 22.15 Beethoven: Simfonija št. 7 v A-duru, op. 92.

Torek, 16. julija, ob: 13.30 Glasba po željah; 19.15 Zdravniški vedež; 20.30 Slovenska folklorna glasba; 21.00 Jože Vombegar: »Voda«, komedija v 3 dejanjih. Igrajo člani Radijskega odra.

Sreda, 17. julija, ob: 12.00 Izvor in nega okrasnih rastlin; 13.30 Bizet: Otroška igra - baletna suita; 19.15 Kako so nekoč živeli otroci?; 21.00 Obletnica tedna; 21.15 Glasba za štiri klavirje; 22.00 Iz italijanske književnosti in umetnosti.

Četrtek, 18. julija, ob: 12.00 Potovanje po Italiji; 18.00 Mahler: Simfonija št. 4 v G-duru; 19.15 Radijska univerza; 21.00 Dramatizirana zgodba - Duilio Saveri: »Kateri izmed treh?« - »Skrivnost Vile Ire-

ne«. (4. zgodba). Igrajo člani Radijskega odra; 22.00 Nove knjige in izdaje; 22.15 Lepe operne arije.

Petek, 19. julija, ob: 12.00 Življenja in usode; 13.30 Glasba po željah; 19.15 Žena in dom; 20.30 Folklorna glasba; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Večerni pomenki.

Sobota, 20. julija, ob: 12.00 Po tržaški okolici; 12.55 Kmečka godba; 16.00 Radijska univerza; 18.30 Oddaja za najmlajše - Antonija Turk: »Ljudmila, vezirjeva mati«, 2. del. Igrajo člani Radijskega odra; 21.00 Teden v Italiji; 21.55 Dvorak: Simfonija št. 5 v e-molu; 22.35 Večerne melodije.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 383: Ali je na svetu mnogo strupenih živali?

Odgovor: Danes poznamo okoli 2.000 vrst kač, med katerimi jih je približno 10% strupenih. Strupene živali so med škorpioni, pajki (zloglasna »črna vdova«), med krasčami in žabami, strupene so čebele, ose, sršeni in mnogo je tudi strupenih rib, ki s svojimi bodicami ali zobmi ubijejo ali omamijo svojega sovražnika. Strupena je celo sveža kri tuna in jegulje, a se ta strup s kuhanjem razkroji in uniči. Koliko je vseh strupenih živali na svetu, ne ve nihče, a gotovo jih je nad 1000 vrst.

Vprašanje št. 384: Kako nastaja toča? Kakšno delovanje lahko dosežejo posamezna zrna? Ali so res nekatere lege posebno privlačne za točo?

Odgovor: Toča nastaja med neurjem. Tvori se vedno v visoki višini, navadno nad 5000 m visoko, in sicer če pridejo mrzli hlapi, oziroma voda oblakov v dotik s snežinkami, ki sestavljajo tiste visoke plavajoče oblake, katerim naši ljudje pravijo »jančki«. Med oblaki nastane navpično valovanje. Na snežinko se pritrdi kapljica za kapljico in se stvori zrno, ki je po svoji tvorbi podobno čebuli. Toča je navadno drobnejša od lešnika, a niso redki primeri, da ima debelost kurjega jajca. Najdebelejša, do sedaj znanstveno ugotovljena toča je padala leta 1897 na Koroškem, ko so ugotovili nad 1 kg težko zrno (ne več zrn skupaj!) V splošnem ne vplivajo na tvorbo toče oblike na zemlji (ravnine, hribi), a v splošnem pada toča česče v podnožju hribov kot na hribih in ravninah, kar je posledica dviganja in ohlajanja oblakov.

Izdaja Konzorcij Novega lista
 Odgovorni urednik Drago Legiša
 Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
 Telefon 29-477

Gospodinjki kotichek

DROBNI NASVETI

- Slab vonj izgine iz jedilne shrambe, če postaviš vanjo kos oglja. Tudi meso, ki ga obložiš z ogljem, izgubi neprijeten duh.
- Gorčica se ti ne bo tako hitro posušila, če ji primešaš nekaj soli.
- Vrvice pri zastorih so odpornejše, če jih od časa do časa nadrgneš z milom.
- Surovo maslo in mleko spravi v kozarce, te pa v večjo, najbolje glinasto posodo, napolnjeno z mrzlo vodo. Vse pokrij z vlažno krpo.
- Belo pohištvo umij z milom, potem pa namaži z vazelinom, da se tako hitro ne umaže.

Naš recepti

RIBJA JUHA

Vzemi pol kg rib, sol, belo moko, sesekljano čebulo, korenje, peteršilj, česen in limonin sok. Očiščene ribe osoli in opeči v maslu. Nato prepraži moko, dodaj vse omenjeno zelenje ter pusti da skupno z ribami počasi vre eno uro. Nazadnje juho precedi, ribam odstrani koščice, meso zreži na majhne koščke ali pa ga pretlači v juho. Dodaj še limonin sok in posluži s prepečenim kruhom.

ZAKLJUČNI IZPITI

Na nižji trgovski strokovni šoli v Trstu so izdelali zaključni izpit naslednji dijaki: Barranco Josip, Barut Edvard, Bužan Peter, Giacomini Sergij, Mozetič Božidar, Starec Silvan, Tavčer Ivan, Cernotti Vivijana, Cevnja Adrijana, Grison Ana Marija, Mihelj Černigoj Ana Marija, Mihelj Ivica, Pertot Marica, Pertot Vojka, Pručar Ana, Regent Silvana, Rupel Marija, Starc Nerina, Valič Marija in Vekjet Marija. Popravljalne izpite ima 17 dijakov.

Bogata izbira naočnikov, daljnogledov, toplomerov in fotografskega materiala

Oče ga je kljub odgovoru ljubeznivo pogledal: »Ali res tako misliš, Vit?«

Gabi si ni vedela pravega sveta. Nekaj časa je premišljala, potem se je pa odločila. Kot Indijaneec se je tihotapila od grma do grma skozi park v smeri proti pristavi. Upala je, da bo prišla do očeta, ne da bi jo opazil. Oprezno se je bližala. Pogledala je v sobo. Oče je sedel sam pri mizi.

Tedaj jo je ugledal: »Oj, kako si kaj spala?« jo je prvi nagoovoril.

»Ne preveč dobro, očka. Samo premišljala sem. Ti, ali te smem nekaj vprašati?« Tomo jo je prodirno pogledal: »Kaj pa takega?«

»Nekaj, kar prizadeva boleat, očka«, in je skrila glavo na njegova ramena.

»Kaj ti povzroča bolečine?«

»Ljubezen«, je mirno odgovorilo dekle in je globoko zajelo sapo.

Povej, oče, je skušala nadaljevati z brezbriznim glasom, »po čem pa se spozna, če koga ljubiš?«

Tomo Vrbič je nekaj časa ves iznenaden molčal. Tako torej? Tudi ta ima nekaj za bregom.

Ponovil je vprašanje, da bi lahko med tem premislil odgovor: »Hm, punček, po čem se spozna ljubezen? Menim, da če je človek pripravljen soditi napake na dragem bitju kot vrline. Ali pa še bolj, če napak sploh ne vidi.«

Gabi je pritrdila: »Mogoče. Njegova edina napaka je, da sploh ne vidi, kako ga imam rada.«

»Morda se pa samo tako hlina?«

»Potem pa ni potreba, da se tako grdo obnaša do mene. — Da, prav grdo«, je pribila.

Očka ni vedel, pri čem je. Dvomeče jo pogledal po strani.

»Povej vendar, koga misliš?«

»Kaj res ne veš«, mu je zašepetala na uho. Očetu se je malo laskalo: »Kar pokaži mu!« Gabi ga je pobožala po obrazu, potem je pa kot blisk šinila med drevje.

Ko je prišla čez čas nazaj v dvorec, je zaslišala ropot motornege kolesa. Stekla je na balkon in je še ujela pogled na Vita, ki je oddrdral na motorju skozi vrtna trata. »Vito, Vito«, je klicala za njim, toda on je ni več slišal. Obrnila se je in tekla v njegovo sobo. Sunila je v vrata ter je opazila vse omare odprte. Sredi sobe je stal velik kovček.

Kar obstrmela je. V naslednjem trenutku je zdirjala v Mihaelovo sobo. Nekdo je tam smrčal. Gabi je zavpila. Toda Mihael je nekaj zagodrnjal, ne da bi se prebudil. Gabi ga je sunila pod rebra. Pri tem mu je padel iz pesti zmečkan listič. Spoznala je Vitoovo pisavo. Brala je: »Od danes stanujem v mestu. Upam, da te bom kmalu videl. Vito.«

Solze so ji zatrepetale v očeh. Bežala je v kuhinjo in klicala služkinjo. Nič! Gabi kar ni mogla več vzdržati. Nekaj se mora zgoditi! In se je.

Ko je odprla vrata, je skoraj podrla služkinjo, ki je obložena s cvetličnimi lončki hotela odpahnuti s komolci vrata.

»Kaj pa je to spet«, je Gabi spraševala. Za služkinjo je vstopil Virgil Novič, tudi z rožami v rokah.

»O, gospod Novič!«

Virgil Novič se je priklonil: »Hotel sem le čestitati k današnjemu družinskemu prazniku. Previdno je odložil cvetlice na mizo in pojasnil, da sta oba velika šopka namenjena bratoma dvojčkom, tretji pa gospe mami kot majhen dar, ker ga je zadnjič tako gostoljubno sprejela.

(Nadaljevanje)